

POSTANOWIENIE

Dnia 6 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marian Kocon

SSN Krzysztof Strzelczyk

Protokolant Beata Rogalska

w sprawie z wniosku A. S.

przy uczestnictwie T. S.

o podział majątku wspólnego,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 6 marca 2019 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od postanowienia Sądu Okręgowego

w W. z dnia 15 września 2017 r., sygn. akt V Ca [...],

oddala skargę kasacyjną i zasądza od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kwotę 5.400,00 (pięć tysięcy czterysta) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w P., po ponownym rozpoznaniu sprawy, postanowieniem z dnia 21 września 2016 r. ustalił, że w skład majątku wspólnego wnioskodawczyni A. S. i uczestnika T. S. wchodzi prawo użytkowania wieczystego nieruchomości obejmującej działkę nr [...] o powierzchni 198 m², położoną w P. przy ulicy Z. [...], wraz z prawem własności posadowionego na niej budynku, o wartości 617.700,00 zł oraz zabudowana nieruchomość stanowiąca działkę nr [...] o powierzchni 1780 m², położona w P. przy ulicy B. [...], o wartości 580.623,00 zł,

dla których Sąd Rejonowy w P. prowadzi księgi wieczyste oznaczone numerami - odpowiednio - [...] i [...] (pkt 1 lit. a i b) i dokonał podziału tego majątku w ten sposób, że pierwszy z opisanych jego składników przyznał wnioskodawczyni a drugi – uczestnikowi (pkt 2); nakazał uczestnikowi wydanie wnioskodawczyni nieruchomości przyznanej jej w wyniku dokonanego podziału w terminie sześciu miesięcy od uprawomocnienia się orzeczenia (pkt 3); zasądził od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kwotę 18.538,50 zł tytułem dopłaty, płatną w terminie sześciu miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia z odsetkami ustawowymi w przypadku uchybienia terminowi płatności (pkt 4); zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni kwotę 57.137,25 zł (pkt 5) a od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kwotę 18.796,03 zł; oddalił dalej idące żądania uczestnika (pkt 7) i orzekł o kosztach postępowania (pkt 8-10).

Sąd Rejonowy ustalił, że wnioskodawczyni i uczestnik pozostawali w związku małżeńskim od dnia 26 października 1982 r. do dnia 21 października 2008 r. i w okresie tym łączył ich ustrój wspólności majątkowej.

Wnioskodawczyni dniu 10 października 1984 r. - jako członek spółdzielni mieszkaniowej - otrzymała spółdzielcze własnościowe prawo do segmentu jednorodzinnego wraz z garażem, położonego w P. przy ulicy Z. [...]; w dniu 5 listopada 1985 r. wydany został ponowny przydział tego prawa na rzecz obojga małżonków. Koszt budowy segmentu, obciążający małżonków, wyniósł 3.998.000,00 zł (przed denominacją). Wnioskodawczyni uiściła na poczet tej należności z majątku odrębnego łącznie sumę 741.800,00 zł, tj. 18,5% kosztów budowy segmentu. W dniu 15 stycznia 1994 r. spółdzielnia mieszkaniowa przeniosła nieodpłatnie na rzecz wnioskodawczyni i uczestnika prawo użytkowania wieczystego gruntu zabudowanego opisanym segmentem i własność tego budynku. W chwili obecnej wartość tych praw wynosi 617.700,00 zł, zaś wartość nakładów na ten składnik majątku wspólnego dokonanych z majątku odrębnego (obecnie osobistego) wnioskodawczyni - 114.274,50 zł (18,5% x 617.700,00 zł).

Ojciec uczestnika – M. S. w dniu 23 grudnia 1985 r. zapłacił J. K. kwotę 100.000,00 zł na poczet ceny zakupu nieruchomości położonej w P. przy ulicy B. [...]; jego intencją było nabycie własności tej nieruchomości na rzecz

małżonków T. S. i A. S. W dniu 16 czerwca 1986 r. J. K. zawarła z T. S. – w formie aktu notarialnego - umowę sprzedaży tej nieruchomości, oświadczając, że cena nabycia została już uiszczona. T. S. oświadczył natomiast, że nieruchomość nabywa do majątku wspólnego i taki skutek wywarła zawarta przez niego umowa. Wartość nabytej tą drogą nieruchomości - według stanu na dzień ustania wspólności majątkowej - wynosi obecnie 580.623,00 zł. Wartość nakładów z majątku odrębnego (obecnie osobistego) uczestnika na wzniesienie budynku warsztatowego na tej nieruchomości odpowiada aktualnie kwocie 37.592,07 zł.

Suma wartości składników majątku wspólnego wynosi 1198.323,00 zł. Byli małżonkowie powinni zatem otrzymać majątek wartości 599.161,50 zł. Skoro wnioskodawczyni otrzymała, stosownie do uzgodnionego sposobu podziału, składnik majątku wspólnego większej wartości, powinna - tytułem dopłaty - uiścić uczestnikowi różnicę (18.538,50 zł). Tytułem rozliczenia nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny - stosownie do art. 45 § 1 k.r.o. - uczestnik winien zwrócić wnioskodawczyni 57.137,25 zł, zaś wnioskodawczyni uczestnikowi 18.796,03 zł.

Sąd Okręgowy w W., po rozpoznaniu apelacji uczestnika, postanowieniem zaskarżonym skargą kasacyjną zmienił postanowienie Sądu Rejonowego w ten sposób, że zasadzoną w pkt 6 tego orzeczenia od wnioskodawczyni na rzecz skarżącego kwotę 18.796,03 zł podwyższył do kwoty 268.862,00 zł, oddalił apelację w pozostałej części i orzekł o kosztach postępowania za instancję odwoławczą. Sąd Okręgowy uznał za usprawiedliwione zarzuty skarżącego podważające rozliczenie dokonanych przez niego nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny. Aprobując ocenę, że nieruchomość położona w P. przy ulicy B. [...] został nabyta do majątku wspólnego wnioskodawczyni i uczestnika, przyjął, że cena zakupu tej nieruchomości została zapłacona w całości ze środków stanowiących majątek osobisty uczestnika. Taki sam charakter mają nakłady uczestnika na budynek warsztatowy wzniesiony na tej nieruchomości. Wartość tych nakładów odpowiada obecnie kwocie 537.724,00 zł (465.000,00 zł niezabudowana działka, 72.724,00 zł budynek warsztatowy). Uczestnik winien zatem otrzymać z tytułu rozliczenia tych nakładów kwotę 268.862,00 zł, co uzasadniało zmianę rozstrzygnięcia zawartego w pkt 6 zaskarżonego postanowienia.

W skardze kasacyjnej, opartej na podstawie naruszenia prawa materialnego (art. 398¹ § 1 pkt 1 k.p.c.), wnioskodawczyni zarzuciła naruszenie art. 45 § 1 k.r.o. przez jego niewłaściwe zastosowanie wskutek uznania za nakład z majątku osobistego na majątek wspólny świadczenia, które nie miało takiego charakteru, a także błędną wykładnię tego przepisu przy ustalaniu wysokości kwoty, jaka powinna zostać zwrócona z tytułu tego rzekomego nakładu.

Powołując się na tak ujętą podstawę kasacyjną, skarżąca wniosła o uchylenie postanowienia Sądu Okręgowego w części zmieniającej postanowienie Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i wydania orzeczenia co do istoty sprawy i zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kwoty 36.362,00 zł tytułem zwrotu nakładów z majątku osobistego na majątek wspólny.

Uczestnik w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżąca, formułując zarzut obrazy art. 45 § 1 k.r.o., wskazała na jego naruszenie przez niewłaściwe zastosowanie oraz błędną wykładnię.

Pierwsza z wymienionych postaci naruszenia tego przepisu miała polegać - w ocenie skarżącej - na uznaniu za składnik majątku osobistego uczestnika środków pieniężnych przeznaczonych na zakup nieruchomości położonej w P. przy ulicy B. [...], dokonany umową zawartą w dniu 16 czerwca 1986 r. w formie aktu notarialnego między uczestnikiem a J. K. Tak sformułowany zarzut nie mógł zostać uznany za usprawiedliwiony.

Powołany przez skarżącą art. 45 § 1 k.r.o. reguluje zasady rozliczenia między małżonkami wydatków i nakładów poczynionych z majątku wspólnego na majątki osobiste każdego z nich oraz wydatków i nakładów poczynionych przez każdego z małżonków na majątek wspólny. Przepis ten nie określa przesłanek zakwalifikowania konkretnego wydatku oraz nakładu jako poczynionego z majątku wspólnego lub osobistego. Przesłanki te zostały wskazane w art. 31 i art. 33 k.r.o. Sąd pierwszej instancji dokonał oceny zgłoszonych do podziału majątku wspólnego składników majątkowych oraz nakładów przez pryzmat tych właśnie przepisów i do

tej oceny w swoich rozważaniach odniósł się Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, uznając, że cena zakupu opisanej nieruchomości została zapłacona ze środków pochodzących z majątku osobistego uczestnika. Do skutecznego podważenia tej oceny nie wystarczyło zatem odwołanie się do treści art. 45 § 1 k.r.o.; konieczne było - czego skarżąca nie uczyniła - wyknięcie również naruszenia wskazanych przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, stanowiących podstawę uznania, że źródłem pokrycia ceny zakupu nieruchomości nabytej przez uczestnika do majątku wspólnego był jego majątek osobisty.

Niezależnie od wskazanej wadliwości podniesionego zarzutu, należy zauważyć, że - wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącej - Sąd Okręgowy nie objął zaskarżonym rozstrzygnięciem nakładu dokonanego przez osobę trzecią (ojca uczestnika) na dzielony majątek wspólny. Sąd ten istotnie stwierdził bezzasadnie, że prawo do nabycia przedmiotowej nieruchomości w związku z zapłatą jej ceny zostało przeniesione przez M. S. na uczestnika, jako że w sprawie nie było podstaw do ustalenia, iż ojcu uczestnika prawo takie przysługiwało. Ta nietrafna konstatacja nie miała jednak wpływu na treść rozstrzygnięcia, gdyż - jak wynika jednoznacznie z motywów zaskarżonego postanowienia - wierzytelność o zwrot uiszczonej kwoty 100.000,00 zł była przedmiotem darowizny dokonanej przez M. S. wyłącznie na rzecz uczestnika i nakład sfinansowany z tego źródła został uwzględniony w rozliczeniu dokonanym przez Sąd Okręgowy na podstawie art. 45 § 1 k.r.o.

Skarżący, formułując zarzut błędnej wykładni art. 45 § 1 k.r.o. przy ustalaniu - jak to zostało ujęte w skardze - wysokości kwoty, jaka powinna zostać zwrócona z tytułu rzekomego nakładu dokonanego przez uczestnika, nie sprecyzował w czym wyrażało się wadliwe rozumienie przez Sąd Okręgowy treści tego przepisu. Z uzasadnienia tego zarzutu można wnosić, że błędna wykładnia była wynikiem wadliwego uznania, że prawidłowe rozliczenie przedmiotowego nakładu nie wymaga odniesienia jego wartości do wartości rynkowej nieruchomości z chwili jej nabycia. Rzecz jednak w tym, że Sąd Okręgowy zapatrywania takiego nie wyraził; ustalił natomiast, że cena nabycia nieruchomości została w całości sfinansowana z majątku osobistego uczestnika i nakład ten odpowiada obecnie wartości rynkowej tej nieruchomości wyrażonej kwotą 465.000,00 zł. Jeśli stwierdzenie to istotnie nie dawało dostatecznych podstaw do zrekonstruowania wartości rynkowej

nieruchomości z chwili jej nabycia do majątku wspólnego, to dokonane przez Sąd Okręgowy rozliczenie nakładu uczestnika mogłoby być podważone w drodze zarzutu naruszenia art. 45 § 1 k.r.o. przez jego niewłaściwe zastosowanie. Skarżąca takiej postaci naruszenia powołanego przepisu nie w tym zakresie nie podniosła.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ orzekł, jak w sentencji.

jw